

*Таран Оксана Сергіївна*  
*НУ «Львівська політехніка»*

## **СЛЕНГОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ СЕМАНТИЧНОГО КЛАСУ ЧИСЛА В УКРАЇНСЬКІЙ, АНГЛІЙСЬКІЙ ТА ЧЕСЬКІЙ МОВАХ**

*У тезах окреслено вектори зіставного аналізу українських, англійських і чеських сленгізмів, утворених від лексем семантичного класу числа.*

**Ключові слова:** *сленг, семантичний клас, сема.*

*The theses outline the vectors of the comparative analysis of Ukrainian, English and Czech slang words which based on the semantic class of numerals.*

**Keywords:** *slang, semantic class, seme.*

Зазвичай сленг поповнюється за рахунок зовнішніх запозичень (з інших мов, їхніх діалектів, соціолектів), внутрішніх (з інших соціолектів і діалектів тієї самої мови), а також за рахунок внутрішніх ресурсів мови (наприклад, семантичної деривації). У більшості випадків чітко відокремити зовнішні й внутрішні джерела поповнення сленгу практично неможливо через складний комплекс взаємодії мов і соціолектів.

Як правило, ідеографічний опис сленгу здійснюють за позначуваням. Цей принцип покладений в основу міні-словничків, уміщених у додатках 1, 3, 4 до словника «Український жаргон» Л. Ставицької (2005), на ньому побудований словник «Mexican Slang Plus Graffiti» (M.F. Jones-Reid, Ch. Lopez, L.H. Robinson, 2003). Проте, як це доведено в дослідженні Р. Розіної [1], похідні значення, які розвиває лексема, переважно зумовлені тематичним класом, до якого вона входить. Оскільки тематичний клас об'єднує одиниці однієї частини мови, а для цієї розвідки пріоритетом є спільна семантична ознака безвідносно до граматичної характеристики, говоримо про «семантичний клас». Попри універсальність числових позначень, а назви одиниць першого десятка мають спільне походження в індоєвропейських мовах, інтенсивність розвитку похідних сленгових значень у різних за ступенем спорідненості мовах різна.

Джерельною базою послуговували соціолектні словники початку ХХІ ст.: Словник сучасного українського сленгу (Т. Кондратюк, 2006), *The Concise New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English* (Т. Dalzell, Т. Victor, 2007), *Výběrový slovník českých slangů* (J. Hubáček, 2003).

Вибірка зі словників засвідчила сленгову продуктивність семантичного класу числа у 18 разів більшу в англійській мові (478 одиниць), ніж українській (26 одиниць). Поза дискусією залишаємо питання про сленговий / розмовний статус окремих лексем і фразем, які трапляються в усіх трьох лексикографічних працях: у Т. Кондратюк (*дев'яносто дев'ята, дев'ятка* — автомобілі ВАЗ-21099, 2109, *одиниця, двійка* — шприц на 1 і 2 мл, *насмішити на три дні* — насмішити, сказати дурницю, нісенітницю, *перший клас, друга четверть* — дурість), у J. Hubáček (*jednohubka* — канапка; до речі, із маркером «інтерсленгове», *dvanáctka* — дванадцятиструнна гітара), у Т. Dalzell та Т. Victor (*four-eyed* — чотириокий, про людину в окулярах, *two and a juice* — 2 пива й томатний сік).

Українська й чеська мови більшою мірою, ніж англійська, засвідчують сленгізми, що є морфологічними дериватами від числівників зі збереженою семою числа й, відповідно, прозорою внутрішньою формою, наприклад: укр. *першокур, тридцятка, п'ятиха, п'ятдесяшка*; чес. *jednuška, dvojačka, dvojnulka, třet'ák, pětikolák*; англ. *one-eye, three-way, four-lunger, fiver, five-six-seven*. Натомість в англійській мові числівники розвинули сленгові значення шляхом семантичної деривації, як-от: *ten* — дуже добре, від оцінки '10' у школі, *three* — тридоларовий мішечок героїну, *eight* — героїн (heroin): перша літера назви 'H' є восьмою в алфавіті, *zero* — ніхто, невдаха. Найчастіше числівники з переосмисленою семантикою стають основою сленгових фразем: *one over the pocket, first sergeant, seventh wave, eleven bravo, sixty-four dollar question*, а також кліше: *zero out* — когось убити, *three up* — ділити камеру в тюрмі втрьох, *first-of-May* — недосвідчений працівник.

Крім того, вибірка фіксує одиниці чеського й англійського сленгу із затемненою внутрішньою формою.

### **Література**

1. Розина Р.И. Семантическое развитие слова в русском литературном языке и современном сленге. М., 2005. 301 с.
2. Mexican Slang Plus Graffiti // Lopez, Charlene; Robinson, L. H.; Reid, Elizabeth; Jones-Reid, M. F.. –Published by Sunbelt Publications, 2003. 2 edition. 128 p.